

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Електротехнічний

(факультет)

Кафедра перекладу

(повна назва)

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
дипломного проекту (роботи)**

Бакалавр

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань **Гуманітарні науки**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **6.020303 Філологія**

(код і назва спеціальності)

спеціалізація **Германські мови та літератури(переклад включно)**

(назва спеціальності)

Кваліфікація **Фахівець у галузі філології, лінгвістики та
перекладів,перекладач**

(назва кваліфікації)

на тему: Структурно-семантичні особливості комп'ютерної термінології в сучасній
англійській мові

Виконавець:

Студент **4** курсу, групи **ФЛ-14-1**

Нещвстова А. А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівники проекту	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
	доц. Короткова С.В.		
Рецензент			
Нормоконтроль	ст. викл. Черкащенко О.М.		

Дніпро
2018

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка "**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

Перекладу

(повна назва)

Введенська Т.Ю.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » червня 2018 року

**ЗАВДАННЯ
на дипломний проект (роботу)**

бакалавра

(назва рівня вищої освіти)

студента ФЛ-14-1

(група)

(прізвище та ініціали)

Тема дипломного проекту: Структурно-семантичні особливості комп'ютерної термінології в сучасній англійській мові

затверджена наказом ректора НТУ"ДП" від 07.05.18. № 568-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
Теоретичний	<i>На основі матеріалів виробничих практик, інших наукових джерел розробити гіпотезу дослідження, визначити його мету та завдання, проаналізувати існуючі підходи до вивчення проблеми, яка досліджується</i>	25.12.2017
Практичний	<i>Розробити та обґрунтувати методи практичного аналізу обраних прикладів, зробити змістовні висновки щодо труднощів перекладу лінгвістичних явищ</i>	01.06.2018

Завдання видав

(підпис)

Короткова С.В.

(прізвище, ініціали)

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Нецвєтова А. А.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання: 04.09.2017

Термін подання дипломного проекту до ЕК: 11.06.2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Сучасні лінгвістичні дослідження у сфері комп'ютерної термінології.....	6
1.1 Термін та терміносистема.....	6
1.2 Огляд сучасних досліджень в області комп'ютерної термінології.....	15
Висновки до 1 розділу.....	17
РОЗДІЛ 2. Розвиток комп'ютерної термінології та її семантичні особливості в сучасній англійській мові.....	18
2.1 Загальнолітературна лексика як джерело виникнення комп'ютерної термінології.....	18
2.2 Семантичні особливості комп'ютерної термінології.....	20
2.3 Словотворчі процеси в сфері англійської комп'ютерної термінології	28
Висновки до 2 розділу.....	40
ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

Завдяки стрімкому прогресу, розвитку мистецтва, культури, науки, техніки та величезній кількості відкриттів у різних сферах знань, в мові з'являються нові, актуальні поняття. Таким чином, словник поповнюється новими словами та словосполученнями, вони набувають різного змісту та інтегруються у літературну мову, вживаються не тільки в тій сфері, де були започатковані, й за її межами, входять в повсякденне життя.

Дана дипломна робота присвячена вивченню структурно-семантичних та словотворчих особливостей англійської термінології сфери комп'ютерних технологій та проблеми перекладу комп'ютерних термінів. У дипломній роботі розглядається значний пласт лексичних одиниць англійської мови, як з точки зору сучасного етапу розвитку мови, так і в плані фіксації застарілих одиниць в словниках минулих епох. Комплексний підхід до вивчення термінології та, зокрема, термінів описується в роботах А.А. Реформатського, Д.С. Лотте, Л.А. Капанадзе, І.В. Арнольд, Т.В. Канделакі, В.П. Даниленко, Л.М. Алексеєвої, М.Н. Володіної, С.В. Грінев-Гриневица та ін.

Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю проаналізувати структурні особливості комп'ютерних термінів, виявити, яка саме кількість слів може входити до складу одного терміна. Крім того, вивчення комп'ютерної термінології сприяє виявленню семантичних ознак, які лягають в основу номінації нових технічних пристроїв. Актуальність продиктована також недостатньою кількістю досліджень, що розглядають англійську комп'ютерну термінологію на сучасному етапі її розвитку.

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці, які в спеціалізованих словниках англійської комп'ютерної термінології мають позначку *term.* (терміни), *prof.* (професіоналізми) та *sl.* (сленг).

Предметом розгляду є структурно-семантичні і словотвірні особливості вищезазначених одиниць, їх репрезентація в текстах різної жанрової тематики і

фіксація в лексикографічних джерелах. Це відбувається через сумісні дослідження вчених різнопрофільних наук, наприклад біології та фізики, психології та лінгвістики, тощо. На основі денотативних значень термінів-слів і термінів-словосполучень розвиваються інші значення, подібні до первинного, але переосмислені. Ці новоутворення починають функціонувати в мові як фразеологічні одиниці, стають повноправною частиною фразеологічної системи мови.

Метою роботи є комплексне дослідження особливого пласта лексики англійської мови – комп'ютерної термінології.

Поставлена **мета** передбачає необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити поняття «комп'ютерний термін» і «комп'ютерна терміносистема»;
- проаналізувати існуючі способи номінації комп'ютерних термінів;
- виявити семантичні особливості комп'ютерної термінології та словотвірні процеси в цій галузі знань;
- розглянути питання частемовної приналежності комп'ютерного терміну;
- визначити частотність вживання лексичних поєднань у сфері комп'ютерної термінології.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що розглядаються не тільки структурні особливості терміна, але і його внутрішня змістова структура.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні структурних і семантичних особливостей комп'ютерної термінології. Проведений аналіз дає можливість визначити формальну структуру комп'ютерного терміна, його частемовну приналежність.

Матеріалом для дослідження слугували 105 комп'ютерних термінів, відібраних методом суцільної вибірки зі спеціалізованих словників англійської мови (7 словників).

РОЗДІЛ 1.

СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1 Термін та терміносистема

Кожна людина протягом свого життя живе в культурному середовищі, яка формувалася протягом тисячоліть. Оточення людини визначає його вчинки, мислення, формує світогляд. Середовище, що оточує людину, являє собою складну систему, що складається з безлічі аспектів: соціальних, політичних, економічних, культурних.

Протягом свого розвитку кожна цивілізація фіксує свою історію. Як відомо, один з основних засобів фіксації різних явищ і подій – це мова. Будучи найважливішим засобом спілкування, мова об'єднує людей, регулює їх міжособистісне та соціальну взаємодію, координує їх практичну діяльність, бере участь у формуванні світоглядних систем і національних образів світу, забезпечує накопичення і зберігання інформації, в тому числі що стосується історії і історичного досвіду народу і особистого досвіду індивіда, розчленовує, класифікує і закріплює поняття, формує свідомість і самосвідомість людини, служить матеріалом і формою художньої творчості [10, 609]. Мова має комунікативну функцію (засіб спілкування між людьми), мислеформуючу (засіб мислення в формі слів) і когнітивну (засіб пізнання світу, передачі знань іншим людям і наступним поколінням у вигляді усних переказів, письмових джерел, аудіо і відеозаписів та ін.).

У зв'язку з сучасним прогресом науки та техніки та супутніми йому соціальними змінами, що викликають радикальну перебудову понятійного апарату багатьох наукових дисциплін і виникнення нових галузей знання, виникають нові поняття, що різко збільшує потребу в номінації. Все це призводить до так званого «термінологічного вибуху» – значного зростання

числа нових термінів, а також виникнення нових термінологій, які супроводжують появу нових галузей знання [16, 9]. Завдання лінгвістів полягає в тому, щоб перетворити «термінологічний вибух», що носить багато в чому стихійний характер, в керований процес [1, 5].

Слід зазначити, що вивчення термінів у сучасну епоху не може обмежитися виявленням їх власних ознак – терміни повинні бути з одного боку зіставлені з одиницями неспеціальної лексики, а з іншого боку протиставлені їм. Оскільки терміни через загальні поняття пов'язані зі спеціальними сферами знань і діяльності, вони є об'єктом, яким неминуче займаються всі науки, які вивчають ці сфери.

Серед цих наук слід назвати, перш за все, природні, технічні та суспільні науки. Всі ці науки оперують конкретно-науковими і загальнонауковими поняттями і категоріями, які, в свою чергу, також позначаються термінами – спеціальними або загальнонауковими. З цього випливає, що терміни виступають в якості об'єкта в широкому діапазоні областей теоретичної і прикладної діяльності, кожна з яких виділяє в терміні потрібні їй аспекти.

Впорядкування спеціальної лексики важливо для взаєморозуміння фахівців, що стає все більш важким у зв'язку зі спеціалізацією наук. Особливе значення упорядкування спеціальної лексики набуває в сучасних умовах комп'ютеризації досліджень, виробництва і управління.

Слід враховувати, що вдалі терміни можуть сприяти розвитку науки, а невдалі – гальмувати розвиток наукових знань [17, 5].

У своєму розвитку термінознавство, на думку В.М. Лейчика, пройшло чотири етапи [29, 225]. Перший етап тривав з епохи Відродження, на початку якого з'явилися самі поняття “термін” і “термінологія” в сучасному значенні і протягом якого вийшли перші термінологічні словники, а терміни були предметом побічного розгляду лінгвістами, логіками, філософами.

Другий етап, що відноситься до 30-60-их рр. ХХ століття і умовно званий етапом накопичення специфічного термінологічного матеріалу, пов'язаний з

іменами засновників термінознавства Д.С. Лотте, Е.К. Дрезена, О. Вюстера, характеризується головним чином виділенням предмета-терміна як особливого слова або словосполучення, що вивчається лінгвістичними методами з залученням методів логіки.

Необхідність вирішення цих питань призвела до вступу термінознавства в кінці 60-х рр. в третій етап. Цей етап виявився перехідним і характеризувався визнанням термінознавства самостійною дисципліною, розглядом термінів як лексичних одиниць науки і техніки, з визначенням специфічних ознак їх семантики, морфології, словотвору. Четвертий етап розвитку термінознавства, який тривав в 70-80-і рр. минулого століття може бути названий етапом зрілості термінознавства.

Проте, термінознавство вступило в п'ятий етап і до кінця століття знову набрало чинності. Цей етап характеризується зміною місця термінознавства в системі сучасних наук, які обслуговують поряд з іншими семіотичними і інформаційними науками процеси створення бази даних і на їх основі баз знань з використанням ЕОМ нових поколінь [31, 224].

Проблеми теорії терміну, його місця в мові, і системі знань вирішувалися в роботах Л.А. Алексеєвої, О.С. Ахманової, С.Г. Бархударова, В.В. Виноградова, С.В. Гринева-Гриневица, Т.Д. Канделакі, Л.А. Капанадзе, В.М. Лейчика, Д.С. Лотте, Л.А. Манерко, В.Ф. Новодранової, А.А. Реформаторського, В.А. Татарінова, С.Д. Шелова, Л.В. Щерби та багатьох інших.

В їх дослідженнях визначалася лінгвістична природа терміна, виявлялися особливості функціонування різних галузевих термінологій, аналізувалися семантичні процеси в термінології, піднімалися питання впорядкування та уніфікації термінології в різних областях науки і техніки і т.п.

На основі аналізу наукових робіт останнього періоду розвитку термінознавства В.М. Лейчик виділяє наступні дослідницькі напрями в області термінознавства:

– теоретичне термінознавство, що займається розробкою теоретичних і методологічних питань термінознавства: теорія терміна, визначення основних властивостей терміна, його місця в мові та системі знань;

– когнітивне (гносеологічне) термінознавство, що відкриває нові горизонти у вивченні термінів і їх сукупностей з точки зору теорії знання і пізнання;

– термінознавча теорія тексту, що займається питаннями типології текстів, що містять терміни, що досліджує змістовну і формальну структуру терміна, а також функції, що є терміном в тексті, в дискурсі;

– аналіз типології термінів з точки зору позначаються понять і мовної структури в галузевих термінологіях і термінологічних системах;

– історичне термінознавство – як в теоретичному плані, так і на матеріалі окремих галузей знання;

– розробка прикладних аспектів термінознавства: термінографії, стандартизації, уніфікації термінів окремих галузей знання [30, 29].

Визначення сутності терміна і процесів термінотворення вважається головною проблемою сучасного термінознавства. Традиційно цю проблему відносять до найбільш актуальної і розробленої, проте до цих пір не існує ні строго обґрунтованої і несуперечливої теорії термінів, ні суворої методики лексикографічного опису термінів і їх інформаційного аналізу, ні переконливих рекомендацій в області побудови і використання термінів [1, 49].

Поняття *term* (термін) з'явилося в 13 столітті [60]. Санскрит: *tarman* (вершина стовпа); грецький: *termön* (межа, кінець); латинський: *terminus* (межа, границя); англо-французький: *terme*; англійська: *term*.

В даний час налічується більше 3 000 визначень поняття термін, але тим не менше його зміст не з'ясовано до кінця. В.Д. Табанакова зробила спробу відповісти на питання, чому немає загальноприйнятого визначення терміна. "З одного боку, це пояснюється тим, що ще недостатньо розроблені теоретичні основи термінознавства, не диференційовані його основні поняття і немає

єдиної думки про те, що таке науково-технічний термін. З іншого боку, ті різноманітні визначення, які існують зараз в літературі, не завжди і не в повній мірі відображають сутність явища, яке визначається" [45, 24].

У більшості існуючих визначень терміна відбивається його подвійна природа. Одні дослідники визначають термін як слово або словосполучення, що називає наукове поняття (А.С. Герд, Б.М. Головін, В.П. Даниленко, А.І. Моїсеєв), Інші співвідносять термін з поняттям (Т.Д. Канделакі, Д.С. Лотте, А.А. Реформатський та ін.).

Більшість фахівців погоджуються, що необхідною умовою існування терміну є наявність чіткого визначення в рамках даної терміносистеми. Однак ці визначення можуть бути різними. Складнощі при вивченні визначень виникають з кількох причин. По-перше, існує велика кількість видів термінологічних визначень, деякі з яких не визнаються деякими дослідниками як власне визначень. По-друге, невирішеним залишається питання про те, чим термінологічне визначення повинно відрізнятися від всіх інших. Нарешті, по-третє, існують різні точки зору на визначення самого визначення терміна.

Зазвичай фахівці користуються робочими визначеннями терміна, які, як правило, неповні, проте відображають його істотні властивості, наприклад, визначення Г.О. Винокура: «У ролі терміна може виступати будь-яке слово ... термін – це не особливе слово, а тільки слово в особливій функції, функції найменування спеціального поняття, назви спеціального предмета або явища» [21, 77].

Б.М. Головін заклав в основу визначення терміна професійне поняття: «термін – це слово або словосполучення (побудоване на базі підрядних зв'язків), що має професійне значення, яке формує і виражає професійне поняття, що застосовується в процесі (і для) пізнання і освоєння деякого кола об'єктів і відносин між ними – під кутом зору певної професії» [15, 20].

А.А. Реформатський визначає терміни як «слова спеціальні, обмежені своїм особливим призначенням; слова, які прагнуть бути однозначними як

влучний вислів понять» [40, 115]. В.М. Лейчик говорить про те, що «термін – лексична одиниця певної мови для спеціальних цілей, що позначає загальне – конкретне або абстрактне – поняття теорії певної спеціальної галузі знань або діяльності» [30, 31]. Саме це визначення терміна є основоположним для цієї роботи.

Розглянемо існуючі функції терміна. Традиційно під функцією терміна розуміється роль, яку виконує термін як засіб позначення загального спеціального поняття. Виділяються три основні точки зору на функції терміна: номінативна [21, 77; 36, 137]. Ця функція стосовно терміну реалізується у функції фіксації спеціального знання. Термін називає предмети цього знання, і без такого знання неможливі пізнання і діяльність в спеціальних сферах [31, 64]; дефінітивних, тобто наявність у терміні суворої і точної дефініції [12, 12].

В.В. Виноградов зазначає: «Слово виконує номінативну або дефінітива функцію, або є засобом чіткого позначення, і тоді воно – простий знак, або засобом логічного визначення, тоді воно – науковий термін» [21, 57]. Деякі лінгвісти стверджують, що термін називає, позначає, висловлює і навіть відображає поняття, з чого випливає, що терміну приписується номінативная, сигніфікативная, експресивна функція [27, 136].

Цікаво відзначити, що лише у термінів можливе суміщення поняття і лексичного значення, незважаючи на існуючі між ними відмінності [13, 22]. Згідно М.Н. Володіної, терміни створюються для забезпечення можливості комунікації в процесі професійної діяльності і служать інструментом людського пізнання [13, 43].

У сучасних дослідженнях можна виділити кілька підходів до визначення терміна, обумовлених спробами визначити сутність терміна як елемента мовної системи. Традиційно до терміну пред'являються такі вимоги, які варіюються у різних авторів: однозначність, точність, стислість, системність, емоційно-експресивна нейтральність, відсутність модальної і стилістичної функції.

Досить значущою ознакою є і ознака однозначності. Однак на практиці цей показник не завжди дотримується і багато вчених визнають, що “зміна кордонів семантики терміна і виникнення нових значень – закономірне явище в розвиваючої терміносистемі, так як терміносистема відображає процес пізнання постійно розвиваючої дійсності” [46, 64].

Як одна з обов’язкових ознак терміна виділяється його дефінітивність. Л.М. Алексєєва під дефінітивністю терміну розуміє “його головну властивість бути похідним дефініції” і вважає, “що термін завжди породжується на основі актуалізованої або потенційної дефініції” [2, 40].

Неемоційність і байдужість до контексту також визнаються важливими ознаками терміну, і їх слід розглядати не як незаперечну, а як бажану вимогу [38, 21].

Дискусійним в сучасному термінознавстві залишається питання про частемовної приналежності терміну. На думку більшості дослідників, «єдиним лексико-граматичним засобом, що виражає науково-технічні поняття і предмети, якості, дії, в термінології є іменники» [39, 89].

Т.Л. Канделаки також зазначає, що “в якості термінів як специфічних мовних одиниць зазвичай розглядаються іменники або побудовані на їх основі словосполучення” [20, 15].

Наведемо приклади деяких термінів – іменників: *loader* – завантажувач (системна програма, завантажувати в оперативну пам’ять інші програми для їх подальшого виконання), *resource* – ресурс (будь-який пристрій комп’ютера або комп’ютерної системи, який може бути використано програмою під час її роботи); *spoofing* – імітація з’єднання, отримання доступу обманним шляхом; *current drive* – поточний диск; *filing system* – система підшивки і зберігання документів; *macro virus* – макрокомандний вірус.

Однак, на думку ряду інших дослідників, незважаючи на те, що переважно термін – ім’я, в сфері функціонування воно співвідноситься «з дієсловами, прикметниками, прислівниками» [28, 91].

Прикметники в термінології використовують найчастіше в своїй класифікуючій функції і виступають, як правило, в складі словосполучень як терміноелементи. Прикметники виконують функцію уточнення і обмеження поняття [43, 51].

Наведемо кілька прикладів термінів-прикметників: *offline* – автономний, відключений від мережі (режим роботи пристрою, при якому воно не керується з боку комп'ютера); *portable* – портативний (клас малогабаритних комп'ютерів, розташований між настільними і кишеньковими ПК); *transparent* – прозорий (процес, виконання якого непомітно для користувача або програми), а також термінів-прислівників: *automatically* – незрозуміло (описує процес, який незрозумілий користувачеві); *digitally* – в цифровій формі; *on-screen* – віртуально (на екрані комп'ютера).

В.П. Даниленко поряд з наявністю термінів-іменників визнає терміни-дієслова. Під «термінами можна вважати такі дієслова, які іменують важливе основне поняття науки, називають основні процеси даної дисципліни» [18, 42].

Розглянемо приклади термінів – дієслів: *to reboot* – перезавантажувати комп'ютер або з клавіатури, або за допомогою спеціальної кнопки; *to scroll* – прокручувати, переміщати, за допомогою лінійок прокрутки зображення в вікні вгору, вниз, вправо або вліво, щоб побачити його вміст, що знаходиться поза полем зору; *to screen* – демонструвати на екрані; числівники найчастіше входять в аббревіатури, які використовуються для полегшення онлайн-спілкування. Дані аббревіатури часто не відносяться до термінів як таким. Наприклад: *B4 (before)* – перед тим, як, *F2F (face-to-face)* – лицем до лица.

Поняття, що визначають семантику термінів, являють собою елементи системно організованого наукового знання, в результаті чого терміни, використані для позначення понять певної галузі знання, також утворюють системи. Такого ряду системність доповнюється системністю лінгвістичної, що виявляється в наявності у термінів певної сукупності мовних ознак, що виникають у зв'язку з приналежністю термінів до системи мови.

Системність розглядається більшістю термінознавців в якості одного з найважливіших ознак терміна, існування якого можливе лише в рамках терміносистеми [1, 17]. У більшості різних терміносистем можна виділити сім групових одиниць [32, 40]: 1) основні терміни (позначають головні поняття систем понять). Тут і далі – приклади наші: – *computer* (комп'ютер);

2) похідні терміни (позначають видові і аспектні поняття, зіставляються з основними поняттями) – *accounting* (від. ім. *account* – аккаунт) – облік акаунтів користувачів інтернету, *housekeeping* (від дієсл. *housekeep* – вести домашнє господарство), службові дії (наприклад, ведення журналів реєстрації системних подій, таких як дії користувача, переміщення файлів і т. п.);

3) складні терміни (представляють собою суму принаймні двох основних або похідних понять певної системи понять) – *software documentation* – документація по програмному забезпеченню, *computer-managed instruction* – навчання, яке направляється комп'ютером;

4) базові терміни (позначають використовувані в терміносистемі поняття базових наук, тобто наук і інших областей знання, які утворюють фундамент цієї області знання) – *cybernetics* – кібернетика, *algebra* – алгебра;

5) залучені терміни (запозичуються з суміжних областей знання, але є невід'ємною частиною терміносистеми) – *digital* – цифровий, *fiber-optic cable* – оптоволоконний кабель;

6) загальнонаукові і загальнотехнічні терміни (позначають загальнонаукові поняття, мають однакову семантику у всіх областях знання, але конкретизують її, входячи до складу термінів окремих областей) – *button* – кнопка (елемент графічного інтерфейсу користувача у вигляді невеликого прямокутника, який використовується для вибору конкретного дії), *clone* – клон (сімейство комп'ютерів, повністю сумісний з будь-яким іншим сімейством, але виробленим іншою фірмою);

7) терміни широкої семантики (лексичні одиниці, які використовуються в багатьох терміносистемах) – *system* – система, *interaction* – взаємодія [31, 126].

У нашому дослідженні за базове приймається наступне визначення термінологічної системи: «термінологічна система (терміносистема) – знакова модель певної теорії спеціальної галузі знань або діяльності; елементами терміносистеми служать лексичні одиниці (слова і словосполучення) певної мови, а структура в цілому адекватна структурі системи понять даної теорії [31, 126].

Можна зробити висновок, що терміносистема являє собою складне утворення, що об'єднує терміни певної системи знань або діяльності в строгу структуру.

1.2 Огляд сучасних досліджень в області комп'ютерної термінології

У процесі свого розвитку людина безперервно накопичує знання. Поява комп'ютерів в ХХ столітті призвела до великого стрибку в розвитку людського знання і, як наслідок, до колосального збільшення обсягів інформації, що переробляється. У сучасній лінгвістичній літературі ще не закріпилося загальноновизнаного найменування спеціальної мови, що вживається для позначення понять у сфері комп'ютерних технологій. Стрімкий розвиток цифрової обчислювальної техніки (ОТ) і становлення науки про принципи її побудови та проектування почалося в 40-х роках ХХ століття, коли технічною базою ОТ стала електроніка, потім мікроелектроніка, а основою для розвитку архітектури комп'ютерів (електронних обчислювальних машин ЕОМ) – досягнення в області штучного інтелекту.

Розвитку цифрової техніки сприяв розвиток у другій половині ХХ ст. науки про комп'ютери. Наукові основи цифрових ЕОМ у цей час поповнилися теорією цифрових автоматів, основами програмування, теорією штучного інтелекту, теорією проектування ЕОМ, комп'ютерними технологіями, що забезпечили становлення нової науки, яка отримала назву "*Computer Science*" (комп'ютерна наука) у Великобританії і США, і "інформатика" в Європі (ісп.

informática, фр. informatique, нім. Informationswissenschaft або Informatik, іт. informática, рос. информатика).

Інтернет зробив революцію в системах комунікації. Персональний комп'ютер став невід'ємною частиною роботи і відпочинку. Навички роботи з комп'ютером почали розглядатися як атрибути сучасної і успішної людини і часто є обов'язковою вимогою при влаштуванні на роботу.

Розвиток нової галузі знання призводить до розвитку і систематизації спеціальної термінології, появи комп'ютерних термінів. На основі визначення терміну В.М. Лейчика [30, 31] пропонуємо вважати комп'ютерним терміном будь-яку лексичну одиницю певної мови для спеціальних цілей, що позначає загальне – конкретне або абстрактне – поняття сфери комп'ютерної спеціалізації.

Необхідність глибокого і всебічного вивчення структури комп'ютерних термінів, а також їх семантичних особливостей в різних мовах підтверджується кількістю сучасних робіт по термінології обчислювальної техніки, написаних російською мовою [Комлева, 2006], англійською мовою [Кондратюкова, 1984], французькою мовою [Телятнікова, 2001], іспанською мовою [Лобанова, 2009]. Як вже зазначалося вище, сфера комп'ютерних технологій є однією з найбільш динамічних сфер сучасного господарства.

Цілком очевидно, що спочатку з технічними новинками стикаються комп'ютерні фахівці, які між собою яким-то чином називають дані пристрої або явища. І вже з плином часу професіоналізми можуть отримувати статус терміну. Отже, в даному розділі зроблена спроба розглянути поняття «терміни», стосовно до сфери комп'ютерних технологій.

В результаті можна зробити висновок, що комп'ютерні терміни – слова або словосполучення нейтральні за своєю суттю і позначають ключові поняття в сфері комп'ютерних технологій. Наприклад: *file* – файл, *network* – мережа, *window* – вікно, *header* – заголовок електронного листа, *input buffering* – буферизація на вході, *satellite computer* – периферійний комп'ютер.

Висновки до 1 розділу

У першому розділі даного дослідження було розглянуто основні положення, що стосуються сучасних лінгвістичних досліджень в області комп'ютерної термінології.

Встановлено, що основну частину спеціальної та професійної лексики становлять терміни – основні носії найменувань предметів і явищ спеціальної, професійної діяльності. Спеціальна лексика не має широкого вживання і зрозуміла тільки фахівцям конкретної області знання, оскільки є засобом професійної комунікації фахівців певної галузі.

В даний час налічується більше 3000 визначень поняття 'термін', але, тим не менш, його зміст не з'ясовано до кінця.

Досліджено, що традиційно під функцією терміна розуміється роль, яку виконує термін як засіб позначення загального спеціального поняття. У даному дослідженні за В.М. Лейчіком термінологія розуміється як така, що стихійно склалася зі сукупності термінів, а терміносистема – як свідомо сформована сукупність термінів.

Виділяються три основні точки зору на функції терміна: номінативна, дефінітивних, номінативна і дефінітивних.

Термінознавці в якості основних ознак терміна виділяють наступні: системність, однозначність, дефінітивність, неемоційність і байдужість до контексту.

Дискусійним в сучасному термінознавстві, на нашу думку, залишається питання про частомовну приналежність терміну. Багато лінгвістів сходяться на думці, що тільки іменники можуть виступати в якості термінів. Однак дослідження показують, що серед термінів зустрічаються дієслова, прикметники, прислівники. Слід зазначити, що їх чисельність незначна в порівнянні з іменниками.

РОЗДІЛ 2.

РОЗВИТОК КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Загальнолітературна лексика як джерело виникнення комп'ютерної термінології

Кожна галузь знань має власну термінологією і часто видається важким розмежувати власне термінологію і загальну лексику. Серед лінгвістів немає єдиної точки зору щодо питання співвідношення термінології і загальнолітературної мови. Згідно однієї точки зору, термін як особлива одиниця протиставляється слову як одиниці мови, виділяються і підкреслюються всі відмінності між термінологічною та загальноновживаною лексикою.

Лінгвісти, які дотримуються точки зору, такі як, наприклад, В.В. Виноградов, Н.З. Котелова, М.Т. Кабрі та ін., розглядають термінологічну лексику як частину загальнолітературної мови. На їх думку, термін являє собою таку ж лексичну одиницю, як і слово, що характеризується з лінгвістичної точки зору фонетичної і графічної формою, простою або складною морфологічною структурою, граматично характеризується, який описує клас, до якого належить даний об'єкт. На думку Л.М. Алексеєвої, всі терміни виходять з загальнолітературних слів [2, 19]. М.В. Нікітін вважає, що в семантичній структурі одного і того ж слова можуть поєднуватися загальноновживане і термінологічне значення [37, 96].

Проблемою переходу звичайного слова в науково-технічний термін займався Д.С. Лотте, який вказував на різний характер взаємин між старим (або одним зі старих) і новим (термінологічним) значеннями слів. В одному випадку нове значення слова можна розглядати як видозмінене старе значення. В

іншому випадку – нове значення не перебуває у безпосередньому зв'язку ні з одним зі старих значень слова [34, 38].

С.В. Гринев розділяє точку зору Д.С. Лотте про запозичення нових термінів із суміжних наук і терміносистем як можливе джерело поповнення термінологічного словника. Вчений відзначає той факт, що і в даний час практично кожне іменник позначає поняття, яке є предметом дослідження тієї чи іншої науки, і наводить дані дослідження А.І. Моїсеєва щодо таких побутових слів як: батько, мати, син, дочка, і т.п, які незмінно зараховуються до термінології в якості термінів спорідненості [16, 29].

Спостерігалися тенденції протиставлення термінології загальноновживаної лексики або ігнорування відмінностей між ними, на думку С.В. Гринева, пов'язані не тільки з різницею в ставленні до термінології інженерів і мовознавців. Вчений пояснює це тим фактом, що в спеціальній лексиці можна зустріти не тільки одиниці, що різко відрізняються за формою від загальноновживаних. С.В. Гринев до цієї групи також відносить одиниці, що збігаються з написання з побутовою лексикою: *housekeeping* – службові дії комп'ютерної системи; *mirror* – оптичний привід; *cooler* – системний охолоджувач; *wizard* – майстер, експерт (допоміжна функція, автоматично виводить підказки та іншу корисну інформацію при роботі користувача з додатком).

Термінологізація на основі слів спільної мови призводить до того, що один і той же термін з'являється в різних значеннях в різних областях знання. У сфері комп'ютерних термінологій це такі слова як, наприклад:

– **bug** – в зоології цей термін перекладається як клоп, комашка, дрібна комаха; жук; в медицині – врусное захворювання, мікроб; в сфері інформаційних технологій – дефект, помилка, збій (в апаратурі, комп'ютерній програмі);

– **base** – у військовій термінології перекладається як база, опорний пункт; в спорті – місце старту, в архітектурі – п'єдестал, цоколь, фундамент, в

математиці як основу (логарифма, ступеня, системи числення); в геральдиці – нижня частина щита, а в сфері комп’ютерних технологій – база, базова адреса (адреса ОЗУ або ПЗУ, щодо якого обчислюються адреси);

– *finger* – в географії даний термін перекладається як острів, півострів, що має подовжену форму; в технічній документації *finger* позначає палець, штифт, в сфері комп’ютерних технологій – це служба Internet, яка надає інформацію про користувача на іншому комп’ютері, наприклад, повне ім’я, час останнього входу в систему і інші дані.

Зв’язок термінів із загальноживаною лексикою може бути різною: одні терміни стають все поширенішими і згодом детермінологізуються, інші мають явно спеціальний характер, але відомі освіченим носіям мови, треті відомі лише фахівцям. Чим вужче середовище поширення терміна, тим точніше його вживання і тим більшою мірою значення його виражає поняття власне наукове, а не побутове, загальнонародне. Таким чином, логічно розглянути семантичну структуру термінів, щоб зрозуміти, яким чином відбувається процес номінації нових понять в сфері комп’ютерних технологій.

2.2 Семантичні особливості комп’ютерної термінології

Поняття мотивованості кожна епоха збагачує мову новими лексичними одиницями, що відображають тенденції соціуму. Друга половина ХХ століття ознаменувалася низкою наукових відкриттів і як наслідок багато мов значно поповнили свої словникові склади. Недооцінювати роль англійської мови в розширенні словникового складу більшості мов не можна. Причини змін, що відбуваються в мові в більшості випадків очевидні: це й соціальні й культурні зміни всередині сучасного суспільства, технологічна «революція» й глобалізація.

Хоч би якими були причини мовних змін, дослідникам мови доводиться вивчати і враховувати ці зміни у своїй роботі. Відомо, що англійська мова є мовою-донором для інших мов в процесі бурхливого розширення словникового

складу. Сам же мова-донор в основному вдається до словотворчих та семантичних ресурсів, закладеним в ньому самому (хоча ці ресурси і могли бути також запозичені їм свого часу) [29, 57].

Дослідження показують, що більша частина простих і похідних термінів сфери комп'ютерних технологій утворені шляхом термінологічного переосмислення загальнолітературних слів. Способи номінації, при використанні яких не змінюється форма лексичних одиниць, а тільки відбувається зміна їх значень, називаються семантичними [Кондратюкова, 1984]. В.П. Даниленко зазначає, що за допомогою семантичного способу «задовольняються всі зростаючі потреби в нових термінах» [18, 98].

В. В. Виноградов [12, 118] також виділяє семантичний спосіб номінації, «коли звичайне слово стає найменуванням наукового або технічного поняття шляхом переосмислення, метафоризації одного або декількох зі своїх значень». В.М. Лейчик вважає, що функція позначення терміном спеціального поняття в системі понять не усуває його ознак слова, тобто термін входить в лексичну систему тієї чи іншої мови.

Ці лінгвістичні ознаки притаманні терміну в якості його необхідного мовного субстрату, на який надстаріваються ознаки його логічного суперстрата, а саме: точність значення, системність (регулярність) форми, обмеженість або навіть відсутність синонімії, експресивності та ін.

Найчастіше «слово загальнолітературної мови береться для позначення поняття певної науки, при цьому його значення зазвичай звужується і отримує суворе визначення» [32, 114].

В.П. Даниленко [18, 22] називає слова загальнолітературної мови, запозичуються в галузевій термінології і піддаються семантичній термінологічній витонченості, «запозиченнями з системи в підсистему».

Отже, одним з традиційних, і на протязі розвитку мови науки найпродуктивніших способів створення спеціальних найменувань, є семантичне термінотворення. Повторимося, що семантичний спосіб творення

нових слів полягає в розвитку в уже існуючому слові нового, вторинного значення на основі подібності знову позначаються явища із явищем уже відомим.

Дослідженню різних аспектів проблеми мотивованості терміна присвячені роботи Т. Р. Кияка, А. Г. Голодова, О. І. Блінової, Л. М. Алексєєвої, Е. А. Штейнгатт та ін.

У нашій роботі ми спираємося на точку зору В.М. Лейчика про те, що «термін як лексична одиниця, як слово або словосполучення певного природної мови має або не володіє ознакою мовної мотивованості точно також, як і будь-яка лексична одиниця. Коли лексична одиниця починає виступати у функції терміну, нас вже цікавить не пояснення її значення і форми попереднім лексичним значенням, а пояснення термінологічного значення і вибору форми останнім попереднім нетермінологіческой значенням» [31, 38].

Отже, мотивованість в термінознавство розглядається розчленовано: мотивованість форми терміна і мотивованість семантики і функції терміна.

З точки зору форми, термін може бути повністю мотивованим, частково мотивованим, ложномотивованим і немотивованим.

Повністю мотивовані терміни – терміни, що складаються з одного елемента, вибір якого обумовлений “дотермінологічним” значенням. Наприклад: *coding* – кодування, *compatibility* – сумісність, *device* – пристрій, *interaction* – взаємодія, *searching* – пошук.

Ложномотивовані терміни – терміни, для яких характерна невірна або застаріла пояснення. Розглянемо термін *joystick* (англ. *joy* (радість, задоволення) + *stick* (палиця)) – джойстик. Спочатку цей термін позначав пристосування (палицю) для гри. Гра в приставку за допомогою джойстика приносила людям радість, задоволення. Таким чином, термін *joystick* був повністю мотивованим.

В даний час це значення стерлося, і термін «джойстик» сприймається лише як важіль для управління. Термін став ложномотивованим.

Нарешті, немотивовані терміни –терміни, вибір форми яких взагалі не може бути пояснений. Для дослідження термінів комп'ютерних технологій використовувався, зокрема, англо-російський словник В.К. Мюллера. Наприклад: *application* – одаток, прикладна програма (словник під ред. Мюллера дає наступний переклад – заява, прохання, застосування), *bus* – шина (словник під ред. В.К. Мюллера дає наступний переклад – автобус, пасажирський літак), *drive* – дисковод, накопичувач (словник під ред. Мюллера дає наступний переклад – катання, їзда, дорога, переслідування), *font* – шрифт (словник під ред. В.К. Мюллера дає наступний переклад – джерело, фонтан, резервуар).

Як приклад немотивованого терміну в своїй роботі В.М. Лейчик наводить історію термінів обчислювальної техніки. Спочатку застосовувався в російській мові термін ‘електронно обчислювальна машина’ (ЕОМ) був в момент створення повністю мотивованим, а згодом став помилковомотивованим, оскільки ЕОМ застосовувалася зовсім не для обчислень; запозичений термін, який змінив з різних причин наведений, а саме термін комп'ютер, є частково мотивованим або слабомотивованим, навіть якщо фахівці, які застосовують його, розуміють його англійське джерело [31, 40].

Можна зробити висновок про те, що в момент творення термінів (в період первісного найменування) їх форма, як правило, є мотивованою. В якості мотивування використовується або найменування об'єкта терміну (наприклад, за подібністю з об'єктом номінації у відповідній мові), або найменування ознаки (ознак) цього об'єкта. Таким чином, з'являються повністю мотивовані терміни, які досягають довжини до 11 і більше слів [31, 40].

Розглянемо кілька прикладів: *computer-aided production management* – автоматизоване управління виробництвом, *memory-to-memory instruction* – команда типу "пам'ять-пам'ять", *drop-on-demand inkjet printer* – струменевий принтер, *variable word length computer* – обчислювальна машина зі змінною довжини слова.

Розглянемо приклади, які підпадають під кожну групі термінів. Почнемо з мотивованих термінів. Вони представляються найбільш точними (або правильно орієнтованими), в їх структурі особливо яскраво передається зміст поняття або його відмінні ознаки. Зі списку всіх проаналізованих термінів були відібрані приклади, які найбільш детально і ясно доводять вищезгадане положення про наявність мотивованих і немотивованих термінів в сфері комп'ютерних технологій. Для проведення дослідження в якості перекладного словника був обраний *Словник В.К. Мюллера* 1995 року випуску, який дає переклад слів як загальноживаних. *Oxford Advanced Learner's Dictionary* та *MacMillan Dictionary* є найбільш популярними одномовними словниками, які дають дефініції словам і націлені на масового користувача, таким чином концентруються на спеціальній комп'ютерній термінології.

Переклад термінів як комп'ютерних одиниць, наведений нижче, був запозичений зі словника *ABBY Lingvo 12*, розділ “Комп'ютери”.

1. **Acknowledgement** – підтвердження отримання повідомлення.

Словник В.К. Мюллера, 1995 – визнання, підтвердження.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – an act of accenting that smth is true or exists.

MacMillan Dictionary, 2010 – smth that you say or do in order to show that you accept that smth exists or is true.

2. **Feed** – живлення (комп'ютера).

Словник В.К. Мюллера, 1995 – живлення, годування.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – 1. a meal of milk for a young baby; a meal for an animal 2. food for animals or plants; 3. (machine) material supplied to a machine; 4. a pipe, device, etc. which supplies a machine with sth.

MacMillan Dictionary, 2010 – 1. *British* an occasion on which you give milk to a baby; 2. food given to animals; 3. a chemical substance used for making plants

grow well; 4. the part of a machine through which you put things into the machine; 5. *inf. old-fashioned* a meal.

Архісема, що об'єднує всі дефініції даного термину **food** – живлення).

3. **Specification** – специфікація (опис, специфікація документ, який в ідеалі містить повне, точне, детальний опис функцій і / або параметрів (наприклад, продукту, програми, стандарту і т. п.), А також, можливо, процедури, що дозволяють визначити, чи відповідає продукт даній специфікації).

Словник В.К. Мюллера, 1995 – специфікація, деталізація.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – a detailed description of how sth is, or should be, designed or made.

MacMillan Dictionary, 2010 – an exact measurement or detailed plan of how something is to be made.

Архісема, яка об'єднує всі дефініції цього терміну – **detailed** –детальний, розроблений.

4. **Wallpaper** – шпалери (фонове зображення або відеофрагмент, що зберігається в BMP-файлі і виведене в вікні операційної системи з графічним інтерфейсом користувача, таких, як Windows, OS / 2).

Словник В.К. Мюллера, 1995 – шпалери.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – 1. a thick paper, often with a pattern on it, used for covering the walls and ceiling of a room; 2. the background pattern or picture that you choose to have on the screen of your computer, mobile/cell phone.

MacMillan Dictionary, 2010 – 1. thick paper that you stick on walls inside a house to decorate them; 2. (computing) the background colour or pattern that you can put on your computer screen.

Архісема, яка об'єднує всі дефініції цього терміну – **paper** (папір).

Таким чином, можна зробити висновок, що багато комп'ютерних термінів розвинули своє значення на основі змістовної структури існуючих слів.

Розглянемо деякі приклади невмотивованих термінів. Значення безлічі невмотивованих термінів не виводиться із значення входять до них терміноелементів. Наприклад:

bootstrap: ***bootstrap*** – програма самозавантаження.

Словник В.К. Мюллера, 1995 – немає терміну в словнику.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – verb. inf. to improve your situation yourself, without help from other people.

MacMillan Dictionary, 2010 – (computing) a program that makes a computer's operating system start working.

Термін ***bootstrap*** складається з двох терміноелементів – ***boot*** (черевик) ***strap*** (вушко, петля). В якості комп'ютерного терміна слово ***bootstrap*** вперше було зафіксовано в 1953 році в роботі відомого американського фахівця в області комп'ютерних технологій Вернера Буххольці "The System Design of the IBM Type 701 Computer". Даний термін розвинув своє значення на основі метафоричного перенесення. При натисканні кнопки для завантаження програми, що приводить в дію операційну систему, послідовно підключалися додаткові додатки, що представляло собою ланцюг, накладення один на одного різних команд, немов переплетення шнурка.

Прикладом ще одного невмотивованого терміна служить слово ***bug*** – помилка, збій (цим терміном позначається помилка, дефект, недолік, промах, збій, відмова, несправність, пошкодження та інші відхилення від норми, через які програма не працює так, як задумано, і / або видає неправильний результат).

Словник В.К. Мюллера, 1995 – 1. – клоп, комаха; 2. вірус, вірусне захворювання; 3. божевільна ідея.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – 1. any small insect; 2. an infectious illness that is usually fairly mild; 3. an enthusiastic interest in sth such as a sport or a hobby; 4. a small hidden device for listening to other people's conversations; 5. a fault in a machine, especially in a computer system or program.

MacMillan Dictionary, 2010 – informal: an infectious but usually minor illness; 2. (computing) a minor fault in a computer system or in a computer program; 3. informal: sudden strong enthusiasm for doing something; 4. informal: insect; 5. a small piece of electronic equipment used for secretly listening to what people are saying.

Motherboard – материнська плата.

Словник В.К. Мюллера, 1995 – системна плата, материнська плата.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – (computing) the main board of a computer, containing all the circuits.

MacMillan Dictionary, 2010 – (computing) the main circuit board in a computer.

Spreadsheet – електронна таблиця (додаток, що використовує для обробки даних метафору таблиці. Документ електронної таблиці складається з осередків, сформованих перетином рядків і колонок. Кожна клітинка може містити текст, дату, числові дані або формулу, яка використовує значення з інших осередків. Осередками для зручності роботи можуть бути присвоєні імена, звані мітками. Обчислення в таблиці виробляються автоматично у міру введення даних в осередку. Для полегшення розрахунків електронна таблиця має великий набір вбудованих функцій, створення макросів і вбудовану мову програмування. Найбільш поширені: Excel, Lotus 1-2-3, Quattro Pro.

Словник В.К. Мюллера, 1995 – електронна таблиця.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 – a computer program that is used, for example, when doing financial or project planning.

MacMillan Dictionary, 2010 – a chart produced on a computer that shows numbers in a way that makes them easy to compare.

Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition, 2010 –

Дослідники (В. Г. Гак, О.І. Блінова, А.Н. Тихонов та ін.) сходяться в тому, що мотивованих слів набагато більше, ніж немотивованих, чим і визначається,

перш за все, важливість і актуальність вивчення словотвірної мотивації [49, 234].

У висновку відзначимо, що про пропорції кількості мотивованих і немотивованих слів важко судити, оскільки словник відкритий для новоутворень і запозичень, завдяки чому змінюється склад не тільки мотивованих, але і – хоча і в набагато меншому ступені – склад невмотивованих слів.

2.3 Словотворчі процеси в сфері англійської комп'ютерної термінології

У другій половині ХХ століття багато європейських мов значно розширили свої словникові склади. Цей процес триває в даний час. В англійській мові щодня виникає близько 10000 слів. Причини подібних змін в більшості випадків очевидні: соціальні і культурні зміни всередині сучасного суспільства, технологічна «революція» і глобалізація. Відомо, що англійська мова є мовою-донором для інших мов в процесі швидкого розширення вокабуляра [32, 45]. Отже, мова розвивається постійно, і це відбувається на всіх рівнях: фонетичному, морфологічному, семантичному, синтаксичному. Але найбільш помітні і відчутні перетворення відбувається в лексиці мови [48, 3]. Дане явище називається словотвором.

Термін "словотвір" має два основних значення, які слід чітко розрізняти. У першому своєму значенні він вживається для вираження постійного процесу утворення нових слів у мові. Мова знаходиться в стані безперервного розвитку, що включає певні мовні процеси, в тому числі і процес створення нових лексичних одиниць. Цей процес отримав назву "словотвір" [22, 8]. Структура кожного некореневого, а так само багатьох в даний час корневих слів являє собою підсумок процесу утворення цих слів.

Суть словотворчих процесів полягає у створенні нових найменувань, нових вторинних одиниць позначення, і, коли такі найменування є словами,

термін “словотвір” розкривається в буквальному сенсі, тобто, перш за все, як найменування процесу утворення слів.

У своєму другому значенні термін «словотвір» позначає розділ науки, що займається вивченням процесу утворення лексичних одиниць [22, 8]. Сутність словотворчих процесів полягає у створенні нових найменувань. Словотвір як самостійна дисципліна стала усвідомленою метою дослідження лише в останні десятиліття. Незважаючи на те, що словотвір є самостійним розділом науки про мову, воно нерозривно пов’язане з іншими його розділами: морфологією, синтаксисом і лексикологією.

Говорячи про словотвір, зазвичай мають на увазі поповнення словникового складу мови новими словами в результаті індивідуального або колективного словотворчості [35, 5]. Безумовно, створення нових слів - це основна функція словотворення, і саме словотвір є одним з найважливіших лінгвістичних механізмів, що забезпечують лексичний склад словника. Разом з тим роль словотворення полягає не стільки в утворенні нових слів, скільки в породженні в мові вже існуючих в мові слів. І ця сторона словотворення не менш важлива, ніж створення нових слів [35, 7].

Роботи по вивченню механізмів і результатів морфологічного словотвору велися і продовжують проводитися в рамках окремих мов і родинних мовних груп (Аракін, 1983; Романова, 1985; Арнольд, 1986; Яхонтов, 1990; Земська, 1992; Виноградов, 1994; Цибова, 1996).

У своїх роботах І.В. Арнольд зазначає: аффіксальною словотвір, що включає суффіксацію і префіксацію; словоскладання; конверсію; редуплікацію і аббревіацію [7, 8]. Г.Б. Антрушіна, О.В. Афанасьева та Н.М. Морозова вважають, що до найбільш продуктивних типів словотвору англійської мови відносяться деривація, словоскладання і конверсія, в той час як другорядними типами словотвору є звуконаслідування, редуплікація, реверсія [10, 53].

Розглянемо наступні способи висвітлення комп'ютерної лексики: 1) афіксація, 2) скорочення (абревіатури і акроніми), 3) словоскладання, 4) конверсія.

1) Афіксація.

В сучасній англійській мові зустрічається велика кількість афіксів як споконвічних, так і запозичених. До споконвічним, наприклад, відносяться такі афікси: *-dom* (*major-dom* – список поштових повідомлень), *-er /-or programmer* – програміст, *modulator* – модулятор – пристрій, що накладає передається сигнал на несучу частоту), *-ness robustness* – стійкість – міра здатності комп'ютерної мережі або системи відновлюватися після помилок або збоїв), *un- undo* – скасовувати, анулювати (виконані дії); повертатися до попереднього стану).

В англійській мові багато латинських і французьких афіксів: *anti-antialiasing* – автоматичне видалення ступінчастості зображень похилих ліній, кривих або кіл, викликане недостатньою роздільною здатністю екрану), *re-reassignment* – переназначення, зміна функцій), *pro- proactive* – проактивне (випереджаюче) управління в системах мережного управління – можливість планувати і моделювати зміна і розвиток мережі, а також заздалегідь оцінювати її майбутні потреби і вузькі місця), *-able- addressable memory* – адресується пам'ять) та ін. Афікси, наявні в системі словотвору і формотворення, підрозділяються на три види:

– непродуктивні – які виробляють нових слів і форм, але виділяються в складі слів;

– продуктивні – рясно виробляють нові слова і форми і легко виділяються;

– малопродуктивні – рідко виробляють нові слова і форми, але виділяються при словотвірному аналізі.

Аналіз афіксальних похідних показує, що афіксам притаманні такі характерні ознаки: приєднуючись до основи, афікс повинен виражати певне значення, тобто сам володіє семантикою; афікс повинен легко виділятися як

словотворчий елемент і в свідомості мовця чітко усвідомлювати як частина слова, а основа при відділенні повинна мати здатність вживатися в мові без афікса або виробляти нові слова за допомогою інших афіксів; афікс повинен вживатися для утворення нових слів не тільки від основ того походження, з яким він вперше з'явився в мові, а й від основ іншого походження; афікс повинен володіти певною частотою вживання.

Чим більше нових утворень він дає, тим він продуктивніший. Виходячи з вищевикладених ознак, під афіксом розуміється морфема, яка в своєму розвитку набула абстрактного значення, властиве цілому класу слів, і яка, приєднуючись до основи, змінює її значення [41, 33]. У нашому дослідженні розглядаються найбільш вживані префікси і суфікси в сфері лексики комп'ютерних технологій. Для цього дослідження були проаналізовані такі словники комп'ютерної лексики: Дорот В., Новіков Ф. “Тлумачний словник сучасної комп'ютерної лексики” – 2004; Мізінкіна А.І. “Англо-російський і російсько-англійський словник комп'ютерної лексики” – 2004; “Сучасний англо-російський словник комп'ютерних термінів” – Ред. – В.А. Ніков. – 2004; “A Dictionary of Computing”, Oxford, 1996, 2008.

В даних словниках міститься понад 6 тисяч словникових статей з тематики прямо або посередньо пов'язаної з інформаційними технологіями, як, наприклад, робота мереж, електрика і електроніка, алгебра і алгебраїчні обчислення, фізика (динаміка, електромеханіка).

Вибір аналізованих одиниць був обмежений короткими словами, які описують, зокрема: деталі комп'ютера (*hardware*), мови програмування (*programming languages*), процеси роботи комп'ютера і ОС (*computer and OS working processes*), а також команди, пов'язані з роботою комп'ютера і комп'ютерних додатків (*software*).

В результаті аналізу було виявлено та проаналізовано 150 лексичних одиниць, з яких 85 – іменники, 35 – дієслова і 30 – прикметники.

При утворенні комп'ютерних термінів як в українській, так і в англійській мовах активно використовуються префікси латинського походження, характерні для загальнонаукової мови: *inter-* (10% слів), *mini-* (3% слів), *micro-* (7% слів), *multi-* (2% слів): *minicomputer* – мінікомп'ютер; *multimedia* – комплекс апаратних засобів, що дозволяють комп'ютеру працювати з текстовою, графічною, звуковою і відеоінформацією; *multiplexer* – об'єднувач (пристрій, яке передає інформацію з різних вхідних каналів в єдиний вивідний канал); *interactive* – інтерактивний (системи, що сприймають в діалозі введення користувачем команд і даних); *microcomputer* – мікрокомп'ютер (комп'ютер на базі процесора). Термін широко застосовувався в 80-х роках. Так як мікропроцесори зараз застосовуються в дуже широкому спектрі пристроїв, значення цього терміна стало дещо розмитим.

Серед префіксів найбільшою частотністю характеризуються форманти *de-* (26% слів) – надає значення зворотної дії, *re-* (18% слів) – означає повторність дії, *sub-* (9% слів) – префікс романського походження; в українській мові часто відповідає префіксу *під-*, *un-* (6% слів) – виражає значення протилежної або зворотної дії:

- *reconfiguration* – перебудова архітектури системи;
- *recovery* – процес відновлення нормальної роботи комп'ютера після виникнення помилки;
- *defragmentation* – дефрагментація,
- *decompiler* – декомпілятор,
- *subprogram* – підпрограма,
- *subnet* – підмережа,
- *unbundling* – розв'язання цін (роздільне призначення цін на апаратуру, програмне забезпечення та послуги),
- *unpack* – розпакування (відновлення) стислих даних.

Одним з найбільш цікавих є префікс *tele-* (12% слів). Це – префікс грецького походження, який отримав бурхливий розвиток в 80-і роки 20

століття, коли постала потреба дати нові назви різних видів діяльності за допомогою комп'ютерів. Словник Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus [67] визначає префікс *tele-* наступним чином: передача даних на дальні відстані за допомогою телефону, телебачення. Так з'явилися такі слова:

– *telebanking* – телебанкінг (управління рахунками на відстані по каналах віддаленого доступу),

– *telecommuting* – телекомітинг – режим дистанційної (надомної) роботи співробітника, що зв'язується з офісом по комп'ютерній мережі.

Переваги – вільний графік, економія часу на поїздках на роботу і засобів при організації робочого місця, *teleshopping* – дистанційне замовлення товарів, *teletex* – телетекс, система передачі між терміналами, що відображає кадри інформації у вигляді, переданому джерелом сигналу. Його висока продуктивність свідчить про активний розвиток засобів телемовлення, що веде до утворення слів, використовуваних конкретно в цій сфері ЗМІ.

Також слід зазначити префікс *cyber-* (що відноситься до віртуального простору) (7% слів), який є інтернаціональним для комп'ютерної термінології: його продуктивність висока і має тенденцію до зростання. Наведемо кілька прикладів вживання префікса *cyber-*. Дефініції термінів взяті з електронного словника АВВУ Lingvo x5, розділ “Комп'ютер”: *cyberbunny* – «кіберпрофан» (комп'ютерний дилетант, що дає "корисні" поради новачкам); *cybercrud* – кіберсленг, комп'ютерна техномова (мова спілкування комп'ютерників, наповнена великою кількістю псевдотехнічних термінів і неоднозначних скорочень); *cyberspace* – кіберпростір (метафорична абстракція, яка використовується в філософії і в комп'ютерах, є віртуальною реальністю, яка представляє світ як «всередині» комп'ютерів так і «усередині» комп'ютерних мереж); *highlighting* (від *highlight* – підкреслювати, виділяти) – виділення інформації на екрані шляхом її підсвічування курсором.

Третім за продуктивністю є суфікс *-ion* (21,2% слів). Даний суфікс також утворює іменники від дієслів. При цьому в деяких випадках змінюється вимова,

а іноді і написання слів: *animation* (від дієсл. *animate* – одушевляти) – анімація, мультиплікація (виведення на екран послідовності дещо розрізнених зображень для імітації руху), *emulation* (від дієсл. *emulate* – імітувати, моделювати) – точне виконання програми, написаної для іншого комп'ютера на даному комп'ютері, *location* (від дієсл. *locate* – поміщати) – певне місце в пам'яті комп'ютера, в якому інформація зберігається в бінарному вигляді, *specification* (від дієсл. *specificate* – визначати, деталізувати) – специфікація (технічний опис системи або компонента системи).

У дослідженні фігурують й інші суфікси, відсоток яких від загальної кількості проаналізованих одиниць відносно невисокий: *-ity* (6,4% слів) (утворює абстрактні іменники зі значенням стану, якості, умови) *addressability* – адресується, *compatibility* – сумісність, сполучуваність; *entity* – сутність, модуль; *-ed* (4,6% слів) (утворення прикметників і прислівників від іменників) *configured* – конфігурований, налаштований; *hardwired* – апаратно підключений; *multilinked* – багатозв'язна; *-able* (3,8% слів) (найчастіше утворює прикметники від дієслів) *CD-recordable* – компакт-диск з можливістю одноразового запису; *portable* – переносний.

2. Абревіація.

Як відомо, слова в мові створюються різними способами за певними моделями і словотворчих типів. Одним із способів поповнення словникового складу мови є абревіація. У даній роботі під абревіацією слідом за О.С. Кубряковою розуміється «процес створення одиниць вторинної номінації зі статусом слова, який складається в скороченні будь-яких лінійних частин джерела мотивації та який призводить в результаті до появи такого слова, яке по своїй формі відображає будь-яку частину або частини компонентів вихідної одиниці» [26, 71]. Результативна одиниця такого процесу називається абревіатурою. В.А. Беляєва зазначає, що абревіація дуже продуктивна в англійській мові. Матеріал її дослідження показує, що в сучасних словниках виділяється близько 10.000 словникових одиниць [11, 4]. Продуктивність

даного способу словотворення можна пояснити тим, що основне завдання аббревіатур – економія усного мовлення і письмових текстів. І дійсно, лінгвісти підтверджують, що широку поширеність скорочень в сучасних мовах пов'язують з тенденцією до раціоналізації мови і економії мовних зусиль, в сучасному суспільстві [19, 35]. Аббревіація обслуговує практично всі сфери людської діяльності, але найбільш широко поширена в політичній, економічній, військовій сферах, періодичної преси.

Найбільш інтенсивно аббревіація розвивається саме для поповнення нових галузей науки і техніки, що бурхливо розвиваються: космонавтики, радіоелектроніки, ядерної енергетики та ін. Вочевидь, що комп'ютерна техніка і супутня їй область науки займають одне з чільних місць у цьому ряду. Відповідними темпами розвивається і підмова комп'ютерів, і одним із наслідків такого розвитку є аббревіація, як характерний для цієї мови спосіб словотворення.

На основі аналізу лексики підмови комп'ютерів можна стверджувати, що дана підмова науки містить велику кількість аббревіатур. Число аббревіатур, які наповнюють різні підмови, неоднакове. Найбільш щільна присутність аббревіатур спостерігається в підмовою “*hardware*” (апаратне забезпечення), “*operating systems*” (операційні системи), “*editors and shells*” (редактори і програмні оболонки) і “*programming languages*” (мови програмування) (80% від загальної кількості слів, що входять в дане підмову). Це пояснюється, на нашу думку, перш за все, специфічним характером лексики, яка наповнює ці підмови. “*Hardware*” рясніє назвами різних частин ЕОМ, периферійних пристроїв і їх характеристиками. Найменування пристроїв і технічні дані часто представлені складними багатокomпонентними словосполученнями, які з метою економії часу трансформовані; багато скорочень виявляються досить стійкими: *CD-ROM* (*compact disk read only memory*), *DVD* (*digital video disk*), *CPU* (*central processing unit*), *MPEG* (*Motion Pictures Expert Group*), *VGA* (*video graphics array*), *MIDI* (*musical instrument digital interface*), *TIFF* (*Tag Image File Format*).

До аббревіатур відносяться також акроніми, які утворюються з початкових літер слів, що входять в словосполучення, об'єднане загальним змістом. Основним завданням при їх складанні є таке чергування голосних і приголосних букв, при якому акронім не тільки повинен зберегти свій первісний зміст, але і легко вимовлятися. Наприклад:

– *VIVID* (*video, voice, image and data*) відео, мова, зображення і цифрові дані (мультимедіа);

– *HIPPI* (*high performance parallel interface*) високошвидкісний паралельний інтерфейс;

– *GIGO* (*garbage in, garbage out*) принцип програмування, який гласить, що якщо на вхід програми подаються невірні дані, то і результат не буде правильним; *PES* (*programmable electronic system*) програмована електронна система. Скорочення кожного зі слів відбувається тільки одним способом – кінцевим урізанням.

Орфографічно акроніми також одноманітні, являючи собою поєднання заголовних букв.

3. Словоскладення.

Словоскладення є одним з найпродуктивніших видів словотворення. І.І. Срезневський зауважив, що “в додаванні слів і в освіті виразів все більше, все різноманітніше висловлюється сила кожної мови” [42, 18]. В даний час словоскладення розвивається досить швидко і є одним із найбільш продуктивних засобів поповнення лексичного складу сучасних мов.

Складні слова дають можливість повніше висловити нові поняття і складають істотну частину словникового складу сучасних мов. Особливо широке застосування складні слова знаходять в термінології. Необхідність точніше і повніше назвати нові явища в науці, техніці, виробництві, громадської діяльності людини і відобразити їх найбільш суттєві ознаки викликає поява великої кількості складних слів. Словоскладання є широко поширене явище не тільки в англійській, але також і у всіх інших мовах, при

цьому в багатьох мовах утворення складних слів здійснюється шляхом простого “складання” основ, що представляють собою окремо самостійні слова. При цьому модель складного слова часто виявляється аналогом моделі словосполучення. Якщо ж словоскладення подібного типу є домінуючим способом словотвору, проблема розмежування слова і словосполучення “перетворюється на важливу теоретичну проблему” [47, 163]. Під складним словом (*a compound word*) слідом за І.В. Арнольд в даній роботі мається на увазі “об’єднання двох або, рідше, трьох основ, функціонуюче як одне ціле і що виділяється в складі речення як особлива лексична одиниця, завдяки своїй щільноутворюваності” [8, 150]. На цьому етапі розвитку англійської мови словоскладання, яке використовується в німецькій та інших індоєвропейських мовах ще з глибокої давнини, є найбільш продуктивним типом англійського словотворення. М.М. Полюжін і Л.Ф. Омельченко відзначають таке явище, як виникнення значної частини композитів (“композитний вибух”), який проявляється в різних функціональних сферах, зокрема в таких різновидах мови, як: розмовна, книжково-літературна, науково-технічна, газетно-публіцистична, професійна [50].

Говорячи про словоскладення можна виділити:

- складні слова, що складаються з двох і більше основ;
- складні слова з афіксами;
- складні слова з абрєвіатурами.

Деякі лінгвісти називають цей спосіб утворення нових слів шляхом додавання двох основ – чистим словоскладанням. Під чистим складанням розуміється "об’єднання в складі похідної основи декількох виробляють основ в повному вигляді" [23, 216].

Наприклад: *footprint* – площа, яку займає комп’ютером або дисплеєм на столі або підлозі, *lazerdisk* – оптичний диск, *motherboard* – материнська плата, *downtime* – час простою (інтервал часу, протягом якого комп’ютерна система або мережа не використовується через несправність обладнання або його

обслуговування), *boilerplate* – шаблон, стандартний текст (в системах підготовки текстів – стандартний текст (наприклад, шаблон ділового листа або комерційного контракту) з виділеними позиціями для заповнення змінним текстом).

Також до даного способу словотворення відносяться:

– складні слова, що мають дефісне написання: *auto-boot* – автозавантаження, *clip-art* – малюнок (ілюстративна вставка з бібліотеки стандартних фрагментів, що поставляються в комплекті з видавничою системою), *computer-literate* – вміє користуватися комп'ютером, *fault-tolerant* – відмовостійкий (нечутливий до збоїв), *flicker-free* – немерехтливе (про дисплеї), *while-loop* – цикл з умовою продовження;

– складні слова з афіксами (або деривати): *character-orientated* – з позначковим зверненням; *computer-readable* – придатний для введення в комп'ютер, *computer-switching* – виключення комп'ютера, *cross-compiler* – крос-компілятор (застосовуються для мікроконтролерів, бортових і вбудованих комп'ютерів, а також для нових типів процесорів), *daisy-chaining* – гірляндного підключення (наприклад, підключення моніторів таким чином, що всі вони показують одне й те саме), *device-dependent* – апаратно-залежний (нездатний коректно працювати на різних апаратних платформах або вимагає наявності тільки певного типу периферії, наприклад звукової плати або відеоконтролера конкретного виробника).

– складні слова з аббревіатурами: *CD-bridge* – міст (апаратно програмний пристрій, що з'єднує дві або більше фізичні локальні мережі), *CD-recordable* – з функцією запису на компакт-диск, *e-business* – електронний бізнес (під електронним бізнесом розуміються всі форми електронної бізнес-діяльності), *e-wallet* – електронний гаманець (програма, що дозволяє здійснювати електронні платежі за допомогою кредитної картки), *v-mail* – голосова пошта, *T-commerce* – комерція за допомогою телебачення.

4. Конверсія.

Цей спосіб словотворення вельми характерний для англійської мови в силу аналітичного характеру його ладу. Суть конверсії як словотворчого процесу полягає в тому, що відбувається функціональний зсув слова з однієї категорії в іншу, утворення однієї частини мови від основи іншої без зміни.

Головна ознака конверсії як словотворчого процесу – це, звичайно, формування нового позначення з новим змістом, притому що моделюється за тими ж правилами, що спостерігаються, наприклад, і при суффіксації.

Конверсія відноситься до нелінійних методів словотвору, в процесі конверсії, на відміну від аффіксації, слово однієї частини мови переходить в іншу без зміни. Розглянемо деякі приклади: *boot* (n) – ділянка жорсткого диска, що містить необхідну для завантаження (системну) інформацію; (*boot* (v) – завантажувати); *cancel* (n) – скасування; (*cancel* (v) – скасувати операцію); *flame* (v) – бурхливо обговорювати будь-яку тему на форумі (*flame* (n) – полум'я, яскраве світло, запал, пристрасть, вогонь, дуже жваве обговорення якого-небудь питання або питання в мережі, зазвичай починається з чогось запального); *spam* (v.) – посилати нав'язливу рекламну пошту; (*spam* (n) – небажані повідомлення, що посилаються великій кількості людей).

Висновки до 2 розділу

В практичній частині нашого дослідження були розглянуті питання розвитку комп'ютерної термінології в сучасній англійській мові, проаналізовано вплив зашальнолітературної лексики на комп'ютерну мову, розглянуто семантичні особливості комп'ютерної термінології.

Також було досліджено словотворчі процеси в сфері англійської термінології. На нашу думку, не існує єдиної точки зору щодо питання співвідношення термінології і загальнолітературної мови. З одного боку, спеціальна лексика піддається особливому нормуванню, в основі чого лежить виробнича спрямованість, продиктована умовами відповідної підсистеми. З іншого боку, термінологічну лексику розглядають як частину загальнолітературної мови.

На нашу думку, чим вужче середовище поширення терміна, тим точніше його вживання і тим більшою мірою значення його виражає поняття наукове, а не побутове, загальнонародне.

Встановлено, що велика частина простих і похідних термінів сфери комп'ютерних технологій утворені шляхом термінологічного переосмислення загальнолітературних слів.

Важається правильним розглядати семантичні властивості терміну з точки зору їх мотивованості. З точки зору форми, термін може бути повністю мотивованим, частково мотивованим, мотивованим і невмотивованим. Про пропорції кількості мотивованих і невмотивованих слів важко судити, оскільки словник відкритий для новоутворень і запозичень, завдяки чому змінюється склад не тільки мотивованих, але і в набагато меншій мірі – склад невмотивованих слів.

Найбільш відчутні перетворення відбуваються в лексиці мови. У комп'ютерній лексиці, найбільш продуктивними словотвірними способами є аффіксація і скорочення, словоскладання і конверсія.

ВИСНОВКИ

У даній роботі проведено комплексне дослідження мови комп'ютерних технологій. Дослідження обумовлено необхідністю проаналізувати структурні особливості комп'ютерних термінів.

В даний час налічується більше 3 000 визначень поняття 'термін', але, зміст цього поняття не з'ясовано до кінця. Ми пропонуємо вважати комп'ютерним терміном будь-яку лексичну одиницю певної мови для спеціальних цілей, що позначає загально-конкретне або абстрактне поняття сфери комп'ютерної сфери.

Виділяються три основні точки зору на функції терміна: номінативна, дефінітивна, номінативна і дефінітивна. Основні ознаки терміну наступні: системність, однозначність, дефінітивність і неемоційність.

Дискусійним в сучасному термінознавстві залишається питання про частемовної приналежності терміну. Дослідження показують, що серед термінів зустрічаються дієслова, прикметники та прислівники.

Основну частину спеціальної та професійної лексики становить термінологічна лексика.

У комп'ютерній лексиці основними словотворчими способами є аффіксація і скорочення, словоскладання і конверсія.

На сучасному етапі лексикографія і термінографія переживають новий етап свого розвитку. Особлива роль в сучасному світі високих технологій відведена термінологічним словникам, в яких фіксуються матеріалізовані компоненти наукового знання.

Мова комп'ютерних технологій є одним із пластів спеціальної лексики, які найбільш динамічно розвиваються на рубежі XX – XXI століть. У зв'язку з цим постає питання про адекватний переклад даних термінів на українську мову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акулініна Т.В. Екстралінгвістична обумовленість особливостей англійської термінології комп'ютерної інформатики: Дис. ... канд. філол. наук / Т.В. Акуліна. – Омськ, 2003. – 157 с.
2. Алексеєва Л.М. Проблеми терміну та терміноутв-ння: учеб. пособ. по спецкурсу / Л.М. Алексеєва. – Пермь: Вид-во Перм. держ. ун-ту, 1998. – 120 с.
3. Алексеєва Л.М. Лінгвістика терміну. Лексикологія. Термінознавство. Стилїстика. Збірник наукових праць / Л.М. Алексеєва. – Москва – Рязань, 2003. – 374 с.
4. Алексеєва Л.М. Термінонародження як основа наукової творчості / Л.М. Алексеєва. – М., 1998. – 119 с.
5. Анісімова А.Г. Фоміна І.М. Проблеми семантичної деривації утворення політичних термінів / А.Г. Анісімова // Філологічні науки, 2006. – № 6. – С. 25 – 30.
6. Антрушина Г.Б. Лексикологія англійської мови: Учеб. пособ. для студентів / Г.Б. Антрушина. – М.: Дрофа, 2001. – 288 с.
7. Арнольд І.В. Лексикологія сучасної англійської мови: Підручник для ін-тів для фак. іноз. мов / І.В. Арнольд. – М.:Вищ. шк., 1986. – 295 с.
8. Арнольд І.В. Стилїстика сучасної англійської мови / І.В. Арнольд. – М., 2000. – 264 с.
9. Арутюнова Н.Д. Функція мови / Н.Д. Арутюнова // Енциклопедія. – М., 1997. – 609 с.
10. Беляєва В.А. Складноскорочені слова в лексикографічному та когнитивном аспектах на матеріалі російської та англійської мов: дис... канд філол. наук / В.А. Беляєва. – Барнаул, 2003. – 219 с.
11. Виноградов В.В. Дослідження з російської граматики / В.В. Виноградов. – М., 1975. – 559 с.

12. Володіна М.М. Когнітивно-інформаційна природа терміну / М.М. Володіна. – М.: Вид-во МДУ, 2000. – 128 с.
13. Головін Б.М. Лінгвістичні терміни та лінгвістичні ідеї // Питання мовознавства / Б.М. Головін. – № 3, 1976. – 116 с.
14. Гринев С.В. Введення в терміноведення / С.В. Гринев. – М.: 1993. – 300 с.
15. Гринев-Гриневиц С.В. Терміноведення / С.В. Гринев-Гриневиц. – М.: Видавничий центр Академія, 2008. – 304 с.
16. Даниленко В.П. Російська термінологія / В.П. Даниленко. – М.: Наука, 1977. – 246 с.
17. Заботкіна В.І. Нова лексика сучасної англійської мови / В.І. Заботкіна. – М.: Вищ. шк., 1989. – 125с.
18. Канделаки Т.Д. Значення термінів та системи значень науково-технічних термінологій // Проблеми мови науки та техніки / Т.Д. Канделаки. – М.: Наука, 1970. – 384 с.
19. Капанадзе Л.А. Про взаємодію термінологічної та загальноживаної лексики / Л.А. Капанадзе. – М.: Наука, 1965. – 192 с.
20. Каращук П.М. Словоутворення в сучасній англійській мові / П.М. Каращук. – М., 1977. – 303 с.
21. Клобуков Є.В. Сучасна російська мова / Є.В. Клобуков. – М.: Дрофа, 2002. – 216 с.
22. Котелова Н.З. До питання про специфіку терміну / Н.З. Котелова // Лінгвістичні проблеми науково-техніч. термінології. – М.: Наука, 1970. – 86 с.
23. Кондратюкова Л.К. Становлення та розвиток термінології вичислювальної техніки в англійській мові: дис. ... канд. філол. наук. / Л.К. Кондратюкова. – Омськ, 1984. – 190 с.
24. Кубрякова О.С., Гуреєв В.А. Конверсія в сучасній англійській мові. Вісник ВДУ / О.С. Кубрякова // Серія “Лінгвістика та міжкультурна комунікація”. – М.: Вища школа, – 2002. – 76 с.

25. Кузькін М.П. До питання про сутність терміну / М.П. Кузькін // Вісник Ленінградського університету. Вип. 4, № 20. – Л., 1962. – 84 с.
26. Кутіна Л.Л. Мовні процеси, що виникають при виникненні наукових термінологічних систем / Л.Л. Кутіна. – М., 1970. –140 с.
27. Лашкевич О.М. Тенденції словотворення в сучасній англійській мові / О.М. Лашкевич // Вісник Удмуртського ун-та. Філологія. Науки №5(1), 2007. – 258 с.
28. Лейчик В.М. Терміноведення: предмет, методи, структура. Вид. 2 / В.М. Лейчик. – М., КомКнига, 2006. – 216 с.
29. Лейчик В.М. Терміноведення: предмет, методи, структура. 4-е вид / В.М. Лейчик. – М.: Ліброком, 2009. – 216 с.
30. Лейчик В.М. Інтеграція наук та уніфікація науково-технічних термінів / В.М. Лейчик // Вісник Академії наук СРСР №8, 1980. – 160 с.
31. Лейчик В.М. Терміноведення: Предмет, методи, структура / В.М. Лейчик. – М.: КомКнига, 2006. – 256 с.
32. Лотте Д.С. Проблема запозичення та упорядкування іншомовних термінів та терміноелементів / Д.С. Лотте. – М.: Наука, 1982. – 243 с.
33. Мешков О.Д. Словоутворення сучасної англійської мови / О.Д. Мешков. – М.: Наука, 1976. – 245 с.
34. Моїсеєв А.І. До визначення терміну в словарях / А.І. Моїсеєв. – М.: Наука, 1976. – 89 с.
35. Нікітін М.В. Курс лінгвістичної семантики: Навч. посібник. – 2-е вид., доп. та випр / М.В. Нікітін. – СПб.: Вид-во РДПУ ім. А.І. Герцена, 2007. – 819 с.
36. Пушкарева І.А. Економічна терміносистема як метамова опису всесвіт. системи: Дис.... канд. філол. наук / І.А. Пушкарева. – Барнаул, 2006. – 198 с.
37. Реформатський А.А. Термін як член лексичної системи // Проблеми структурної лінгвістики / А.А. Реформатський. – М., 1968. – 103 с.

38. Реформатський А.А. Думки о термінології / Сучасні проблеми термінології / А.А. Реформатський. – М.: Російська мова, 1986. – 198 с.

39. Смирницький А.І. Лексикологія англійської мови / А.І. Смирницький. – М., 1956. – 260 с.

40 Сулейманова О.А. Релевантні типи безлічних синтаксичних структур та їх семантичні кореляти : Дис. ... д-ра філол. Наук / О.А. Сулейманова. – М., 2000.– 348 с.

41. Табанакова В.Д. Поняття науково-технічного терміну та вимоги до його визначення (стаття). Термін та слово / В.Д. Табанакова. – Горький: Вид-во ДГУ, 1982. – 218 с.

42. Татаринів В.А. Теорія терміноведення / В.А. Татаринів. – М.: Вища школа, 1996. – 311с.

43. Улуханов І.С. Единицы словообразовательной системы русского языка и их лексическая реализация / І.С. Улуханов. – Рос. акад. наук, Ін-т рус. яз. ім. В.В. Виноградова. – М., 1996. – 221 с.

44. Царев П.В. Продуктивне іменне словоутворення в сучасній англійській мові / П.В. Царев. – М.: Вид-во Московського ун-ту, 1984. – 224 с.

45. Чанчіна А.В. Поняття словотворчої мотивації в сучасній лінгвістическій мові / А.В. Чанчіна // Вісник Нижегородського державного університету ім. Н.І. Лобачевського – №3 – 2007. – 269 с.

Словники та довідники

46. Англо-російський та російсько-англійський словарь комп'ютерної лексики / Авт.-сост.: І.І. Мізініна, А. І. Мізініна, І. В. Жильцов. — М.: ОЛТМА-Прес Освіта, 2004. – 142 с.

47. Ніков В.А. Сучасний англо-російський словник комп'ютерних та телекомунікаційних термінів – Ред.-уклад. В.А. Ніков. – М.: Астрей, 2004. – 256 с.

48. Dictionary of Computing, Fifth Edition, S.M.H.Collins, Bloomsbury, 2004. – 385 p.

49. MacMillan Dictionary. Second edition. MacMillan Publishers Limited, 2010.– 1692 p.

50. Oxford Advanced Learner's Dictionary, Eighth Edition, 2010. – 1940 p.

51. Oxford English for Information Technology. Eric H. Glendinning, John McEwan. Second edition, 2006. – 224 p.

52. Oxford, Dictionary of Computing, Fourth Edition, 1996. – 550 p.

53. Oxford, Dictionary of Computing, Sixth Edition, 2008. – 584 p.

Электронные словари и справочники

54. Вільна енциклопедія Вікіпедія. URL: <http://wikipedia.ru>

55. Словник АБВУ Lingvo 12 URL: <http://lingvo.ru>

56. Словник Мультитран. Электронная версия. URL: <http://multitrans.ru>

57. Электронный словарь АБВУ Lingvo 12

58. Электронный словарь АБВУ Lingvo x

59. Этимологический словарь. URL: <http://etymonline.ru>

60. 1st Century Lexicon Copyright. URL: <http://dictionary.com>

61. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british>

62. MacMillan Dictionary. Электронная версия.

URL: <http://macmillandictionary.com>

Реферат

Дипломна робота: 45с., 48 використаних джерел.

Предметом вивчення стали, власне, структурно-семантичні та словотворчі особливості англійської термінології сфери комп'ютерних технологій та проблеми перекладу комп'ютерних термінів.

Об'єктом дослідження даної роботи виступають лексичні одиниці, які в спеціалізованих словниках англійської комп'ютерної термінології мають позначку term. (терміни), prof. (професіоналізми) та sl. (сленг).

Мета роботи є комплексне дослідження особливого пласта лексики англійської мови – комп'ютерної термінології

Поставлена мета передбачає необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити поняття «комп'ютерний термін» і «комп'ютерна терміносистема»;
- проаналізувати існуючі способи номінації комп'ютерних термінів;
- виявити семантичні особливості комп'ютерної термінології та словотвірні процеси в цій галузі знань; .

В першій частині роботи ми розглядаємо теоретичну частину питання.

У другій частині ми наводимо приклади розповсюджених термінів, досліджуємо їх структуру, розглядаємо їх варіативність та способи творення.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що розглядаються не тільки структурні особливості терміна, але і його внутрішня змістова структура

Ключові слова: ТЕРМІНОЛОГІЯ, ТЕРМІН.

SUMMARY

Diploma paper: 45p., 48 sources.

The subject of study were, in fact, structurally semantic and word-formation features of English terminology in the field of computer technology and the problem of translation of computer terms.

The object of study of this work are lexical units, which in the specialized dictionaries of English computer terminology are marked term. , prof. and sl.

The purpose of the work is a comprehensive study of a special layer of English vocabulary - computer terminology.

The goal is to provide the following tasks:

- to define the term "computer term" and "computer terminology system";
- to analyze existing methods of nomination of computer terms;
- to identify the semantic peculiarities of computer terminology and word-formation processes in this field of knowledge; .

In the first part of the paper, we consider the theoretical part of the question.

In the second part, we give examples of widespread terms, explore their structure, consider their variability and ways of creation.

The scientific novelty of the work is that not only the structural features of the term, but also its internal content structure are considered.

Keywords: TERMINOLOGY, TERM.